

Výchova k cudnosti (1)

Cudnosťou si muž a žena chránia svoju intimitu, svoje najcennejšie jadro, aby ho potom mohli odhaliť v patričnej miere a v tom správnom okamihu.

19.02.2015

Čo je cudnosť? Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že je to pocit zahanbenia, ktorý nám bráni odhaľovať našu intimitu pred inými ľuďmi. Pre mnohých je to jednoducho spontánna obrana voči neslušnosti, a

nemálo ľudí si ju dnes zamieňa s prudérnosťou. Takéto vnímanie je však tak trošku jednostranné. Lepšie si cudnosť dokážeme oceniť vtedy, keď si uvedomíme, že tam, kde absentuje osoba či intimita, tam ani cudnosť nemá žiaden význam. Zvieratá ju nemajú. Okrem toho cudnosť sa nevzťahuje len na zlé a neslušné veci. Cudnosť je možná aj vo vzťahu k dobrým veciam – ako napríklad prirodzená nechúť poukazovať na dary, ktoré sa človeku dostali.

Cit pre cudnosť má obrovský význam, pretože predpokladá uvedomenie si toho, že človek vlastní aj svoju intímnu, nielen púhu „verejnú“ existenciu. Avšak dosiahnuť možno aj autentickú cnosť cudnosti, založenú na tomto cítení. Táto cnosť nám umožňuje rozhodnúť sa kedy a ako odhaliť naše vnútorné bytie tým, ktorí sú schopní prijať a pochopiť ho tak, ako si to zasluhuje.

Hodnota osobnej intimity

Cudnosť má preto veľkú antropologickú hodnotu. Chráni intimitu muža a ženy, ich najcennejšie jadro, aby ho potom mohli odhaliť v patričnej miere a v tom správnom okamihu, správnym spôsobom, v tom najlepšom kontexte. V opačnom prípade je človek vystavený zlému zaobchádzaniu, alebo prinajmenšom ho neberú do úvahy s dostatočnou vážnosťou. Cudnosť je tiež potrebná pre zachovanie vlastnej sebaúcty, ako zásadného aspektu správne usporiadanej lásky voči samému sebe. Pápež Ján Pavol II. povedal, že „cudnosťou prejavuje ľudská osoba temer „inštinktívne“ potrebu pre toto „ja“, aby bolo uznané a akceptované na základe jeho opravdivej hodnoty“ [1] Nedostatok cudnosti ukazuje, že intimita jednotlivca sa nevníma ako niečo jedinečné alebo obzvlášť relevantné, a tak nič z toho čo

obsahuje, si nezasluhuje, aby sa výlučne vzťahovalo na isté konkrétne osoby, a nie na iné.

Krása cudnosti

Termín „cudnosť“ (či už chápaný ako pocit alebo cnosť) možno aplikovať rozličnými spôsobmi. V striktnom slova zmysle hovorí o ustrážení si svojho tela: v širšom zmysle zahŕňa tiež ďalšie aspekty intimity, ako je napríklad prejav vlastných emócií. Inými slovami, cudnosť ochraňuje tajomstvo osoby a jej lásky. [2]

Vo všeobecnosti možno povedať, že cudnosťou sa snažíme iných ľudí primäť k tomu, aby uznali to, čo je v nás to najosobnejšie. Čo sa týka tela, cudnosť sa zameriava na to, čo je exkluzívne a vlastné každej osobe (tvár, ruky, pohľady, gestá...). Štýl obliekania slúži možnosti komunikovať vlastné vnútorné bytie, a mal by vyjadrovať taký obraz, aký má človek o sebe a úctu, ktorú

požaduje od iných, a ktorú iným ponúka. Elegancia, dobrý vkus, čistota, upravenosť, sú tak prvými prejavmi cudnosti, ktoré požadujú rešpekt od okolia, ale ho okoliu aj ponúkajú. Práve preto nedostatok tejto cnosti často vedie k nedostatku kultivovanosti ako aj osobnej hygieny. Prelát Opus Dei nás často vyzýva, aby sme „podporovali a obhajovali cudnosť, tým, že budeme prispievať k tvorbe a šíreniu módy, ktorá si ctí ľudskú dôstojnosť, a že sa postavíme proti nanucovaniu trendov, ktoré si necenia hodnoty a autentickú krásu." [3]

Niečo podobné sa deje v duchovnejších aspektoch cudnosti. Táto cnosť vnáša poriadok do nášho vnútorného sveta, v súlade s dôstojnosť ľudských osôb a ich solidarity. [4] Zvažovanie otázky osobnej intimity, či už svojej vlastnej, alebo tých druhých, umožňuje dávať sa spoznávať vo vhodnej miere v

rôznych situáciách vzájomného dávania sa a úcty. Vzájomné vzťahy sa takto poľudšťujú, a osobnosť človeka sa stáva atraktívnejšou. A keď ľudia zdieľajú vhodné sféry intimity, pestuje sa tým priateľstvo.

Pri odovzdávaní cnosti cudnosti je podstatné zvýrazňovať práve pozitívny zmysel tejto cnosti.

„Cudnosť, zásadná súčasť osobnosti, možno na vzdelávacej úrovni považovať za bdelé vedomie, ktoré ochraňuje dôstojnosť muža, ženy a autentickú lásku.“ [5] Keď vysvetlíme tento hlboký význam cudnosti, ako chránenia si svojej vlastnej intimity, aby sme ju potom mohli ponúknuť niekomu, kto ju dokáže skutočne oceniť, túto cnosť potom možno ľahšie prijať a zvnútorniť si jej praktické dôsledky. Zmyslom ani tak nie je, aby mladí ľudia trénovali isté špecifické štandardy správania v tejto oblasti, ako skôr to, že si vážia cudnosť a prijímajú ju za vlastnú, ako

niečo, čo sa nachádza v stredobode ich osobnej dôstojnosti.

Príklady rodičov a rodinná atmosféra

Ako všetci dobre vieme, dobrý príklad je podstatným prvkom vo výchove. Ak rodičia, a ďalší dospelí žijúci pod jednou strechou, ako napr. starí rodičia, dávajú príklad cudnosti, deti si potom uvedomia, že tieto prejavy kultivovanosti vyjadrujú dôstojnosť jednotlivých členov rodiny. Napríklad, rodičia môžu a mali by prejavovať vzájomnú nežnosť pred deťmi, pritom by si však mali ponechať niektoré prejavy pre dôverné chvíle. Svätý Josemaría spomínal na prostredie, ktoré doma vytvárali jeho rodičia: „Nerobili žiadne pochabosti: len malý bozk. Správajte sa cudne pred deťmi." [6] Neznamená to, aby sme skrývali lásku za masku chladu, ale aby sme deťom ukazovali potrebu slušného

správania sa, ktoré je veľmi odlišné od afektovanosti.

Prejavy zdravej cudnosti však idú ešte ďalej. Vzájomná dôvera existujúca v rodine, sa musí zosúladiť s úctou voči osobnej dôstojnosti. Keď sa poľaví v nárokoch na obliekanie, ako napríklad byť v pyžame po celý deň, alebo prezliekanie sa pred deťmi, potom sa aj znižuje úroveň atmosféry v domove. Osobitnú pozornosť treba venovať letným mesiacom, pretože poveternostné podmienky, ľahké oblečenie, pobyt na dovolenke, sa ľahko stávajú zámienkou pre bezstarostnosť. Je prirodzené, že každý čas a miesto si vyžadujú obliekať sa vhodným spôsobom, ale človek pritom môže vždy zachovať dekórum. Takýto prístup môže niekedy narážať na prevládajúcu atmosféru, ale „preto musíte byť formovaní takým spôsobom, aby ste boli schopní nosiť svoje prostredie všade so sebou, a tak

udávať svoj vlastný „tón“ spoločnosti, v ktorej žijete." [7]

Keďže cudnosť je úzko spojená s prejavom svojej vlastnej intimity, pestovanie tejto cnosti v mladých ľuďoch by malo tiež zahŕňať oblasť myšlienok, citov a úmyslov. Preto príklad, ktorý sa dáva doma, má zahŕňať aj spôsoby, ako zaobchádzať so svojou vlastnou intimitou a s intimitou iných ľudí. Napríklad len ťažko možno označiť za výchovné, keď sa rodinné rozhovory zaoberajú vecami, s ktorými sa nám zdôverili iní ľudia, alebo keď sa vytvára priestor pre klebetenie. Okrem možno prehrešenia sa voči spravodlivosti, ktoré môžu takéto rozhovory so sebou prinášať, takéto poznámky môžu vyvolávať v deťoch dojem, že majú právo zasahovať do súkromia iných ľudí.

Podobne sa rodičia musí mať tiež na pozore voči tomu, čo do ich

rodinného prostredia prichádza prostredníctvom médií. V tejto súvislosti hlavným problémom nie je len to, čo je neslušné, a mali by sme sa mu vždy vyhýbať. Ešte väčším problémom je, že niektoré programy alebo časopisy robia show z intímnych životov ľudí. Niekedy tak robia agresívnym spôsobom, nezlučiteľným s profesionálnou etikou novinára. Inokedy samotní protagonisti konajú nemorálne a vydávajú sa napospas frivolnej a dokonca morbídnej zvedavosti. Kresťanskí rodičia musia využiť prostriedky, ktorými zabránia tomuto „trhu s intimitou“, aby vstupoval do ich domova. A musia tiež vysvetliť aj svoje dôvody: „legitímne právo byť samým sebou, vyhýbať sa ostentatívnosti, ponechať si doma v rodine svoje radosti, starosti a ťažkosti.“[8]

Ospravedlnenie takéhoto typu programu právom na informácie, alebo tým, že protagonisti to robia

slobodne a dobrovoľne, neobstojí, pretože sa tak obmedzuje dôstojnosť ľudskej osoby. Nikdy nie je etické nespravodlivo poškodzovať túto dôstojnosť, aj keď tak koná sama dotknutá osoba.

Od útleho veku

Zmysel pre cudnosť sa prebúdzá v človeku s objavovaním svojej vlastnej intimity. Malé deti sa často nechávajú uniesť momentálnymi pocitmi, a tak počas hry, alebo v atmosfére dôvery, môžu ľahko zanedbať cudnosť, čo si možno ani osobitne neuvedomujú. Preto by sa výchova v ranom veku mala zamerať na konsolidáciu návykov, ktoré budú neskôr podporovať rast tejto cnosti. Napríklad, je správne, keď sa deti už veľmi skoro učia umývať sa, obliekať sa, a keď to robia bez prítomnosti svojich súrodencov. Ak je to možné, mali by si navyknúť zatvárať dvere,

keď sa prezliekajú, alebo zamknúť dvere v kúpeľní.

Sú to záležitosti zdravého, bežné rozumu, ktoré sa možno dnes už prehliadajú, a ktoré majú za cieľ formovať v deťoch návyky, ktoré získavajú s používaním rozumu, čo potom v budúcnosti umožní formovať autentické cnosti. Preto ak napríklad dieťa vystrája po dome bez akéhokoľvek zmyslu pre cudnosť, rodičia by to nemali dramatizovať, alebo sa na tom schuti smiať (smiech si môže dovoliť v neprítomnosti dieťaťa). Radšej by mali dieťa láskavo napomenúť a dať mu najavo, že takto sa správať nemá. V otázkach výchovy je všetko dôležité, aj keď by sa niektoré veci mohli zdať bezvýznamnými, alebo nič neznamenantajúcimi v danom veku dieťaťa.

Súčasne by sa mali deti učiť rešpektovať intimitu iných ľudí.

Rodia sa egocentrické a len postupne „objavujú“, že iní ľudia nežijú pre nich, a že tí iní si zaslúžia, aby sa s nimi zaobchádzalo tak, ako si ony želajú, aby sa zaobchádzalo s nimi. Tento postupný pokrok možno dosahovať v malých veciach: učiť ich zaklopať na dvere a čakať na odozvu, skôr než do izby vstúpia, vysvetliť im, že by sa mali vzdialiť, keď ich o to požiadajú, lebo dospelí sa chcú osamote porozprávať. Odrádzať ich treba aj od tej detinskej horlivosti otvárať, objavovať všetky skrinky a osobné veci v dome. Takto si navyknú rešpektovať súkromie iných, pričom budú objavovať aj svoj vlastný intímny svet.

Takto možno položiť základy toho, že keď dospejú, naučia sa ctiť si iných ľudí kvôli tomu čím sú, teda Božími deťmi. A nadobudnú „zdravú cudnosť, ktorá si vyhradzuje hlboké záležitosti duše pre dôverný vzťah medzi človekom a jeho Bohom,

Otcom, medzi dieťaťom, ktoré sa má snažiť byť naplno kresťanom a jeho Matkou, ktorá vždy objíma to dieťa pevne vo svojich rukách."[9]

J. De la Vega

[1] Pozri – Sv. Ján Pavol II., generálna audiencia, 19. decembra 1979.

[2] Pozri – Katechizmus Katolíckej cirkvi, č 2522.

[3] Biskup Javier Echevarría, Stretnutie v Las Palmas de Gran Canaria, 7. februára 2004.

[4] Pozri Katechizmus Katolíckej cirkvi, č. 2521.

[5] Kongregácia pre katolícke vzdelávanie, Vzdelávacia príručka o ľudskej láske, 1. novembra 1983, č. 90.

[6] Svätý Josemaría, Stretnutie v Buenos Aires, 23. júna 1974.

[7] Svätý Josemaría, Cesta, č. 376.

[8] Svätý Josemaría, Ísť s Kristom, č. 69.

[9] Svätý Josemaría, Článok La Virgen del Pilar, publikovaný v "El libro de Aragon," 1976.

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sk-sk/article/vychova-k-cudnosti-1/](https://opusdei.org/sk-sk/article/vychova-k-cudnosti-1/)
(26.03.2025)